D·N
10/3 1952

Alliansfriheten blir tvångstanke

Tendensen att kväva varje självständig bedömning av utrikesfrågor genom en hänvisning till den heliga alliansfriheten griper omkring sig. Vi skall inte lämna något bidrag till det kollektiva säkerhetssystemet enligt Achesonplanen, trots att vi för ett och ett halvt år sedan med iver anslöt oss till den — denna dogm ingår nu i den alliansfria förkunnelsen. Vi får inte diskutera militärpolitiska frågor med våra nordiska grannar, trots att lösningen av dessa frågor kan vara avgörande för vår egen trygghet — även här sätter ordet allansfrihet stopp. Av detta ord, en vagare och något smakligare beteckning för neutralitet, söker man göra en munkavle för sig själv och andra. Ett utrikespolitiskt anförande i riksdagen bör innehålla tvärga försäkringar om fast och orubblig tro på alliansfriheten, och ingenting annat; vad därutöver sägs är av ondo. Häller ni inte riktigt på alliansfriheten? frågar de isolationistiska ledarna var och en som antyder reservationer eller gör utvikningar; denna teror blir effektiv därför att isolationisterna är beredda att stämpla varje reflexion utanför trosbekännelsen som en maskerad krigshets.

Hur besynnerliga resultat som kan nås på den vägen visar Svenska Dagbladets gårdagsledare om Bornholmsfrågan. Tidningen söker förringa Bornholms militära betydelse genom att med stort eftertryck meddela att man kan flyga till Skåne även från Rügen; att denna tankegång ändå är litet för enkel tycks emellertid efter någon stund ha slagit artikelförfattaren, och plötsligt förklaras det vara "uppenbart att Sverige har intresse av att Bornholm försvaras". Ja, det kan man tryggt påstå. För en gångs skull är verkligen en blick på kartan tillräcklig för ett bedömande. Men det av hr Hjalmarson ställda förslaget om ett svenskt-danskt meningsutbyte rörande Bornholms försvar vill tidningen ändå inte gå med på. Ty Danmark tillhör Atlantpakten. Vill man förhandla i saken, måste man i realiteten komma till tals med Atlantorganisationens ledare, alltså med amerikaner. Och då går det inte att fasthålla vid vår "allianslria utrikeskurs". Därmed anses saken vara klar; ordet allianslri sätter som vanligt sådan skräck i den funderande att han upphör att tänka.

Låt oss först helt allvarligt pröva logiken i detta resonemang. Naturligtvis kan Sverige diskutera Bornholmsfrågan med Danmark; självfallet är att danskarna måste ta upp saken med sina allierade, men några direkta förhandlingar med dessa från svensk sida behövs inte. Redan på detta påpekande stupar resonemanget. Men visst skulle vi kunna förhandla även med amerikanerna i militära frågor av denna begränsade karaktär utan att alliansfriheten togs på skarpen; vi förhandlar gång på gång med USA om leveranser av för vårt försvar behövlig utrustning utan att någon ännu så länge talat om brott mot alliansfriheten. Visst skulle vi kunna komma fram till gemensamma åtgärder för Bornholms försvar utan att vi därmed ingick i Atlantpakten eller i någon allians över huvud.

Allt detta under förutsättning att ordet allianslrihet används i sin egentliga mening. Men tydligt är att ordet i detta sammanhang som i så många andra brukas på ett helt annat, ytterst obestämt och sannolikt föga reflekterat sätt. Sverige får inte göra något, inte säga något som kan tydas som ett ställningstagande i konflikten mellan öst och väst, något sådant torde ha förevarit den skrivande. Men är en sådan neutralitet möjlig? Nej, det lär ingen vilja påstå. Den svenske utrikesministern har som en självfallen sak utlalat att vi aldrig kan komma i krig med våra nordiska grannar. Inte heller Svenska Dagbladet, som ibland (kursen är högst vinglande) tycks vilja överbjuda hr Undén på den isolationistiska marknaden, torde vara berett att i denna speciella punkt gå längre än mästaren.

Om emellertid ordet allianslrihet ges denna konstiga innebörd, då måste alliansfriheten kastas över bord även av många som är motståndare till vårt inträde i Atlantpakten. Då betyder alliansfrihet att de mest konkreta och angelägna frågor om försvaret av Sverige måste avvisas. Att till alliansfrihetens ära avsäga sig bruket av sitt förstånd tycks på vissa håll inte framstå som ett tungt offer, men till allmän grundsats kan man dock inte upphöja denna blygsamma hållning.

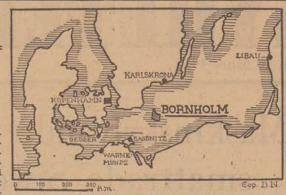

Karta över södra Östersjön.

Det dyra året
— Bankoutskottets återblick —

Rent politiskt är bankoutskottets utlåtande över 1951 års penningpolitik exakt det väntade. Majoriteten förklarar att utvecklingen på det hela taget varit gynnsam — också om inflationen blivit en aning för stark, t. o. m. för majoritetens behov. Minoriteten säger att utvecklingen varit överraskande ogynnsam; man hade tydligen räknat med bättre tag av hr Sköld. Denna gång hör också bondeförbundet till den belåtna majoritelen. Inflationen är i partiets ögon inte lika farlig i dag som den var i somras. Man instämmer oreserverat i den socialdemokratiska historieskrivningen: om hänsyn tas till inkomstförskjutningen, så kan utvecklingen i vårt land inte sägas ha varit särskilt ogynnsam.

Om hänsyn tas till inkomstförskjutningen — det kan vara lämpligt att dröja något vid det argumentet. Bortsett från hur inkomsterna i verkligheten utvecklats för olika grupper avslöjar själva tankegången — framförd på allvar vid bedömningen av ett år då penningvärdet sjunkit med en femtedel — vilken ringa vikt man från de styrandes sida fäster vid ett fast penningvärde. Blir inverkan på inkomstfördelningen någorlunda den önskade, är man nöjd, trots att det för samhället i dess helhet och för alla enskilda grupper vore långt bättre om den omfördelning man eftersträvar uppnåddes med social- och lönepolitikens hjälp inom ramen för ett på det hela fast penningvärde. I dagens läge kommer härtill att förskjutningarna i inkomstfördelningen under 1951 inte med några rimliga värderingar kan betraktas som gynnsamma. Möjligen har bondeförbundet anledning att känna viss tillfredsställelse; jordbrukarna gynnas i viss utsträckning — genom hypotekens reella minskning — av inflationen. Men andra grupper? Man kan fråga småsparrarna, som inte kunnat få någon som helst kompensation, utan sett sina tillgångar sjunka med 20 procent på ett enda år. Eller folkpensionärerna, som fått en alldeles för låg kompensation. Eller barnfamiljerna, vilkas bidrag i dag borde ha varit över 500 kronor per barn om det relativa realvärdet från 1946 skulle ha bevarats. Det är främst grupper som dessa som de av socialdemokraterna och bondeförbundarna inom bankoutskottet prisade förskjutningarna i inkomstfördelningen gått ut över. Vad man bedömer som gynnsamt är med andra ord att de sociala reformerna mist sitt värde, att staten inflationsvägen tagit tillbaka en betydande del av det man för några år sedan gav de grupper det här gäller.

Att denna utveckling till en del haft yttre orsaker är alla ense om. Huvudvikten måste dock läggas vid den inre ekonomiska politiken. Devalveringsspekulationen hösten 1949 har till större delen betalts under 1951. Kreditpolitiken har handhafts på ett fullständigt halvårt sätt — i stället för att att söka strama åt och motverka de från olika håll kommande inflationstendenserna har man låtit kreditgivningen passivt anpassa sig efter inflationens behov och därmed driva på penningvärdeförsämringen. Genom sina värdepapperstransaktioner har riksbanken underhållit en enorm likviditetsökning; likviditeten ökade under 1951 mer än fyra gånger så mycket som 1950 eller 1949. Det är vad regeringen och dess båda partier kallar "kamp mot inflationen".

På en punkt är majoriteten och minoriteten i sak ense. Den åtstramning som nu har inletts — verkningarna har på sina håll redan gjort sig gällande och kommer förmodligen att visa sig särskilt tydligt under denna månad — borde ha tillgripits tidigare. Överenskommelsen mellan riksbanken och kreditinstituten är det nya i bilden. En vacker framgång, inte för regeringen, men för den nye riksbankschefen, hr Lemne. Man har härigenom skapat möjligheter att utan påverkan på den långa räntan strama åt marknadens likviditet. Utgången hänger emellertid i sista hand på regeringen. Skall riksbanken få fullföljа denna politik, eller skall den övriga tvingas att spärra på marknaden? När man ser hur lättvindligt majoriteten inom bankoutskottet tar på 1951 års stora penningvärdeförsämring och dess ekonomiska och sociala förströseleverbete är det stor oro som man ser fram mot 1952 års penningpolitik.

Ryska diplomater

skall i ett stort antal länder underkasta inskränkningar i resefriheten av ungefär samma art som de i Ryssland stadgade för utländska diplomater över huvud. Någon större praktisk betydelse för beklämpande av spioneri och stämplingar får väl knappast dessa bestämmelser, men i någon mån torde de underlätta övervakningen av ryssarna och försvåra deras illegala verksamhet. I varje fall är repressalierna högst befogade; möjligen kan de också bidra till någon uppmjukning av det ryska systemet. Efter utrikesministerns förklaring i interpellationsdebatten för några dagar sedan hör man kunna räkna på att Sverige följer det goda exempiet; hos oss har ryska diplomater genom övertridande av redan gällande, tyvärr milda begränsningar av resefriheten givit starka skäl för ett inskränkande.

PRESSGRANNAR

För socialdemokratin ter sig naturligtvis en manöver av detta slag gynnsam, skriver Ekelstuna-Kuriren (fp) om tanken att utan reform av valsystemet förbjuda kartelleri.

Den är sedan gammalt bortskämd med att dess röster väga tyngre än andras. Under de tretton val, som sedan 1911 hållits i proportionalitetens tecken, har den fått åtlo mandat mera än den rättelsevis borde ha fått och vid alla utom det första procenten av valmotsvarande röstlikhet. Utan kartellen skulle vinsten ha stigit med femtio procent. År 1940 hade partiets överrepresentation utan kartell ökat med nio mandat, 1944 med tolv och 1948 med sex.

Exemplet från Norge, som vid första påseendet kan te sig så lockande och efterföljansvärt, visar emellertid också att politik inte endast är matematik. Episoden med "Oktavius dubbelröst" har satt djupa spår. Den har efterlämnat en slutet och en misstro som gått långt ned i de djupa leden, och det är betecknande att Arbetardemokratiet häremdagen i ett enhälligt utlalande förordade en övergång till ett rättvisare valsätt.

Gratisamandaten hade visat sig bli alltför dyrbara, och ostraffat har man inte kunnat utmana människors känsla för vanlig anständighet.

Det kommer inte att lyckas koalitionspartnerna att i tystnad genomföra en dylik "reform". Reaktionen kommer att bli kraftig.

Bör staten utge värdefasta lån? frågar i anslutning till en folkpartimotion kooperatörernas tidning Vi. Förslaget kan från flera synpunkter förefalla sympatiskt. En del finns dock att invända — och dessa invändningar blir för tidningen avgörande:

För det första består en betydlig skillnad av principiell innebörd mellan värdefasta lån som emitteras av icke-statliga företag och sådana som föreslås att emitteras av staten. Dylika lån kan utplaceras av företag som inte själva äger bestämmande inflytande på penningvärdesutvecklingen, men som kända anser sig förpliktade att göra sin insats för att hålla sina långivare skadeslösa mot penningvärdesförsämringens verkningar. För staten ligger saken annorlunda till. Staten kan icke utgiva "värdebeständiga" lån utan att samtidigt medgiva att den icke känner sig denna uppgift vuxen. Alla de lån som utges av staten skall i princip vara lika värdebeständiga. Om det öppet erkännes av staten att den betraktar det fasta penningvärdet som en fiktion måste detta verka till förfång för statens uppgift att hålla penningvärdesförsämringarna inom minsta möjliga gränser. I nuvarande läge skulle en sådan förklaring från statens sida i och med emitteringen av "värdebeständiga" lån kunna utgöra snarare intehåre en legalisering av inflationen än ett led i bekämpandet av denna.

Detta argument mot värdefasta statslån har stor tyngd, då man inte kan indexreglera alla inkomster, allt sparande och alla ekonomiska avtal. En utredning kan emellertid aldrig skada.

Ohlin: Avfälliga kommunister kan ge Erlander segern

Det centrala problemet på den inrikespolitiska fronten under 1950-talet gäller valen mellan socialdemokratisk dominans å ena sidan samt maktförändringen och demokratisk samverkan å andra sidan, sade folkpartiledaren professor Bertil Ohlin i ett tal i Flen på söndagseftermiddagen.

Folkpartiets framgångar efter kriget berövade socialdemokraterna majoriteten i kammaren. Tyvärr hindrade det ej en alltför regeringsvänlig politik och onödigt höga skatter. Den Erlanderska regimen räddades av det kommunistiska sammanbrottet.

Folkpartiet har gjort allt för att upplysa Sveriges folk om det kommunistiska partiets rätta natur. Att reducera kommunisterna till ren betydelselöshet är så viktigt att ingen hänsyn kan tas till att socialdemokraterna härigenom liksom för fyra år sedan kan vid höstens val räkna på nya röster från fd. d. kommunister. Men man skall inte blunda för att socialdemokraternas utgångslige inför valet därigenom förbättrats och att deras möjligheter att bevara sin riksdagsmajoritet ökats.

Skulle opinionssiffret från 1950 bestå, utom att en eller annan procent av väljarna övergår från kommunisterna till socialdemokraterna, får de senare ensamma majoritet i andra kammaren.

Möjligheterna till maktbalans efter valet blir uppenbarligen i huvudsak beroende på folkpartiets förmåga att hos de breda folklagren vinna förtroende för en klok framstegspolitik med måttlig regleringar och lägre skatter än regeringens. (TT, Flen.)

Frankrike ej Erlanders ideal

Vid en konferens för politiskt och facklig information i Karlshamn på söndagen talade bl. a. statsminister Erlander, och i en diskussion efteråt kom han in på meningsutbytet kring planerna på en reformering av vårt valsystem.

— Förvisso finns det anledning att noggrant pröva, vilken metod som ger de säkraste garantierna för att väljaropinionen kommer att bestämma riksdagens sammansättning, sade han. En absolut proportionell metod ger skenbart detta resultat, men leder lätt till en splittring i småpartier som förlamar demokratins handlingskraft.

Dagens i en mängd små, mot varandra stridande partier splittrade franska riksdag utgör lätet oförenlig med ett svenskt-danskt parlamentarisk ideal.

Ett tillfredsställande valsystem måste ta hänsyn både till rättvisekrav och effektivitetssynpunkter. De senaste dagarnas debatt har knappast medfört vid dessa väsentligheter. Däremot har man med stor iver vänt sig mot att regeringen skulle ha för avsikt att bibehålla nuvarande valsystem, kompletterat med kartellförbud. Härigenom skulle vi komma att tillämpa samma ordning som nu gäller i Norge. Några planer i denna riktning finns icke inom regeringen.

(TT, Karlshamn.)

Fyra nya schackmästare i Stockholmsförbundet

Stockholms schackförbunds individuella tävlingar är praktiskt taget slutspelade. De sega omspelen i mästerskapet fortgår dock alltjämt.

E. Dahlqvist vann omspelet mot H. Björk med 1½—½ och är jämte A. Werle klar till finalomgången, i Burehäll leder 2—1 i omspelen mot S. Nyman.

Från klass I har kvarts fyra nya mästare. Prisfästan för de främsta fick följande utseende: Grupp 1: T. Bjarne, Wass, 6½, A. Ericson, Hökmossen, och G. Svanberg, Årsta, vardera 6 poäng. Grupp 2: E. Karlsson, Arbetarna, T. N. Fribergs, Solna SK, 5½, Ingeborg Helmertz, Sällskapet, och H. Engström, Wass, vardera 4½. Grupp 3: E. Hultgren, Rockaden, 6½, Hj. Holm, Pjäsen, och T. Olsson, Hökmossen, vardera 6. Grupp 4: L. Olsson, Kamraterna, 6½, A. Broströn, Wass, O. Hultin, Arbetarna, och J. Wenche, Rockaden, vardera 5½ poäng.

Korpvärvingarna i schack startar på måndagen med bl. a. följande speiordning i div. I: Arrnéförvaltningen—Kommunala, Stockholmsstyrelsen—Grovarbetarna, Järnvägen—Frisörerna. LM—Telegrafen. Vidare spelar på schackmästargrupperna samtidigt div. II, grupp 1, div. III samt grupp 2, div. V. I Södra förortsligan leder i grupp I före sista ronden Hökmossen I på sex matchpoäng före Örby I, som har 4½. I andra gruppen ligger Årsta och Bromma på fem och lättare kvot före Hökmossen II, som också har fem.

G. Sällberg har skaffat sig ett gott poängunderlag i de första ronderna av Budapestturneringen. Men det har skett på bekostnad av svagare spelare, och ett mycket svårt program återstår för honom med bl. a. spel mot fyra av de främsta rysssarna. I fjärde ronden övervade Sällberg för den goda prestationen att hålla remi mot världsmästaren Botvinnik. Heller leder efter fyra ronder på 4 poäng. Sällberg delar andra plats med Keres på 3 poäng. Enligt en felaktig uppgift från Budapest skulle Sällberg ha spelat remi mot ryssen. Heller, eller, som han av sina landsmän även kallas, Geller, i stället spelade svensken remi mot belgiern O. Kelley och har vunnit mot Kottnauer och Troianescu. Alltså 2½ poäng på de tre första partierna. I uppgifterna från Budapest bortglömdes namnen Smyslov och Benkö. Tävlingen omfattar 18 spelare.

Lm.

Ambulerande gymnastik till landsbygdshemmen

För att ge landsbygdens folk bättre möjligheter till sjukgymnastisk behandling har medicinalstyrelsen föreslagit en ny befattning, kallad distriktsgymnastiktjänst.

Försök anses till en början böra göras i tre å fyra provinsialläkardistrikt. Den nye befattningshavaren skall enligt planen få stationerksamhet på läkarens mottagningsstation och på ålderdomshemmen, men han skall därjämte ambulera i hemmen. De nya tjänsterna föreslås få en lönegrad högre än de vid

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
för riksanstalt: 22 40 20
Telegramadress: Dagnyheter
Postgiro 71615 (för annonser)
nummer 71617 (för prenumeration)
Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffas säkrast kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör:
Leif Ekblberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sven Erdmann
Dagens Nyheters Aktiebolag
Verkst. direktör: Holger Ekelöwius
PRENUMERATIONSPRISER
A - Stockholmsupplagan
Stor-Stockholm Övriga
tätbebyggda orter landet
Månad ..... kr. 3.75 kr. 4.00
Kvartal ..... » 10.75 » 11.50
Halvår ..... » 20.— » 21.00
Helår ..... » 40.— » 42.—
ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1952 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm, 1952.

AUSTRALIA AND NEW ZEALAND BANK LIMITED
Sammanslagning av The Bank of Australasia Limited och The Union Bank of Australia Limited
Den nya banken, som bildats genom sammanslagning av The Bank of Australasia Limited och The Union Bank of Australia Limited, har fått namnet
AUSTRALIA AND NEW ZEALAND BANK LIMITED
HUVUDKONTOR
71 Cornhill, London, E.C.3, England
Telegramadress: ANZBANK STOCK LONDON
AVDELNINGSKONTOR I LONDON
4 Threadneedle Street, E.C.2
263 Strand, W.C.2
6 Albemarle Street, Piccadilly, W.1

DEMAG
grävmaskiner

Världsberömd med lättvriden motor, tystgående och överlägsen kvalitet. Ring i dag för närmare upplysningar. — Leveranstiderna lika för varje dag
TRAKTORKONCERNEN AB
Spångavägen 402 - SPÅNGA
Tel. Stockholm 56 89 65
Lager: Lidköping. Tel. 221 40
Kontoret även i Göteborg. Tel. 19 83 77

160 miljoner
förlorade fordringsägarna i Kreuger & Toll enbart på Boltenföreskjutningen till en storbank. De närmare artiklarna "En guldgruvas historia" i marshäftet av SAMTID OCH FRAMTID. Häftet innehåller mycket annat av stort intresse. Abonnera i bokhandeln eller från förlaget. Kr. 20:—, lösnummer 2:25.
NATUR och KULTUR

TIDMÄTNING ÄR SCHWEIZARNAS KONST

"Det är noggrannheten som gör det, min gosse!"
Urmakaren har en hel del att berätta om det omsorgsfulla arbete, som ligger bakom de världsberömda schweiziska märkesuren. Det tar t. ex. mer än en timme att kontrollera, att en enda av verkets rubiner sitter exakt på sin plats. Inte ens en tusendels millimeters tolerans kan godtagas, ty då skulle den exakta gången äventyras.
Schweizarnas sedan generationer nedärvda känsla för kvalitet och precision och deras oöverträffade manuella skicklighet är bara en del av hemligheten med de schweizerur, vars namn är kända över hela världen. Urfabrikationen är nämligen en verenskap lika mycket som en konst. Om geniala maskinkonstruktioner eller utsökta specialinstrument kan ge bättre resultat, så begagnar schweizarna dem — ja, i själva verket är det ofinst. de, som uppfinner dem.
När Ni köper en klocka, bör Ni därför välja ett schweiziskt märkesur av internationell toppkvalitet, och Ni bör köpa det hos en erfaren fackman. Han är den ende som kan förklara de tekniska finesserna så att Ni förstår dem. Lär honom regelbundet se igenom Er ur — då vet Ni att det alltid kommer att mäta tiden lika exakt.

Urmakarens skicklighet är Er garanti
SCHWEIZISKA URFABRIKANTERNA

BONNIERS STORA VÄRLDSATLAS Register
Bonniers stora
VÄRLDSATLAS
den förnämsta atlas som någonsin givits ut i Sverige
Se på den och tala om en bekväm betalningsplan av de 330 kr. som den kostar hos Er bokhandel
BONNIERS
Ni har en unik möjlighet just nu — maken till denna atlas kommer med säkerhet inte att på nytt framställas i vårt land inom överskådlig tid

JÖNKÖPINGSBYRÅN
Jönköpings juridiska byrå
HANTVERKARGATAN 8, STOCKHOLM
VÄXEL: 54 08 60
INKASSERINGAR
KREDITUPPLYSNINGAR
Effektiv Snabb Pålitlig

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.